

Tematika és olvasmányjegyzék
a Szociolingvisztika
c. tárgyból

az „Uráli nyelvészet és nyelvek” c. doktori program hallgatói számára
(tanulmányi idő: egy félév; kreditérték: 7)

Alapvető tankönyvek, kézikönyvek, segédanyagok

- Wardhaugh, R.: *Szociolingvisztika* (Osiris – Századvég, Budapest, 1. kiadás: 1995)
- Trudgill, P.: *Bevezetés a nyelv és társadalom tanulmányozásába*. JGYTF Kiadó, Szeged, 1997
- Szociolingvisztikai szöveggyűjtemény. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához XII.*
Szerk. A. Jászó Anna és Bódi Zoltán. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2002
- Cseresnyési László: *Nyelvek és stratégiák avagy a nyelv antropológiája*. Tinta Kiadó, Budapest, 2004
- Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat. Szociolingvisztikai alapfogalmak*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996
- Kontra Miklós (szerk.): *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003

Témák és olvasmányok

1. Rendszernyelvészet és társadalmi szempontú nyelvészet.

Sándor Klára: Szociolingvisztikai alapismeretek. In: Galgóczi László (szerk.): *Nyelvtan, nyelvhasználat, kommunikáció*. JGYTF Kiadó, Szeged, 1999, 135–171 / In: Sándor Klára (szerk.): *Nyelv és hatalom, nyelvi jogok és oktatás. Tanulmányok a Bolyai Nyári Akadémia előadásaiból*. „Apáczai Csere János” Pedagógusok Háza Kiadója, Csíkszereda, 2000 / In: Sándor Klára (szerk.): *Nyelv, nyelvi jogok, oktatás*. JGYTF, Szeged, 2001, 7–18 http://nevarchivum.klte.hu/tananyag/szociolingvisztika/sk_szla.pdf 2.

2. A szociolingvisztika elvei és módszertana.

Labov, W.: A nyelvi változás és változatok. Egy kutatási program terepmunka módszerei. *Szociológiai Figyelő* 1988/4, 22–48

3. A szociolingvisztika és a rokon diszciplínák (pragmatika, diskurzuselemzés, konverzációelemzés).

Iványi Zsuzsanna: A nyelvészeti konverzációelemzés. *Magyar Nyelvőr*, 125 (2001), 74–93

Labov, W. – D. Fanshel: Beszélgetési szabályok. In: Pléh – Síklaki – Terestyéni (vál. és szerk.) 1988, II., 9–60

4. Variációs szociolingvisztika (Labov). A nyelvi változó; változatvizsgálatok. Változat és változás; a nyelvi változás labovi modellje.

Bynon, T.: A nyelvi változás társadalmi okai. In: Uő: *Történeti nyelvészet*. Osiris Kiadó, Budapest, 1997. Ötödik fejezet: 184–200

Labov, W.: A nyelvi változás mechanizmusáról. In: Pap Mária és Szépe György (vál. és szerk.): *Társadalom és nyelv. Szociolingvisztikai írások*. Gondolat, 1975, 255–285

5. Nyelv és társadalmi osztály. Nyelv és hátrányos helyzet (Bernstein). Nyelvelsajátítás és szocializáció (Heath).

Bernstein, B.: Nyelvi szocializáció és oktathatóság. In: Pap Mária és Szépe György (vál. és szerk.): *Társadalom és nyelv. Szociolingvisztikai írások*. Gondolat, 1975, 393–435

Réger Zita: Nyelvi szocializáció és hátrányos helyzet: a nyelvi hátrány problémája az iskolában. In: Uő: *Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990, 89–154 (Elektronikus változata elérhető az MTA Nyelvtudományi Intézetének honlapján: http://www.nytud.hu/utak_a nyelvhez/index.html.)

6. Nyelv és etnikum. Két- és többnyelvűség. Kódválasztás, kódváltás.

Borbély Anna: Kétnyelvűség és többnyelvűség. In: *A magyar nyelv kézikönyve*. Szerk. Kiefer Ferenc. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003, 361–380 / In: *Magyar nyelv*. Szerk. Kiefer Ferenc. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006, 595–627

Gal, S.: Mi a nyelvcsere és hogyan történik? In: Kontra Miklós (szerk.): *Tanulmányok a határainkon túli kétnyelvűségről*. Magyarországtudó Intézet, 1992, 47–59 / In: *Szociolingvisztikai szgy.* 165–173

7. Nyelvhasználat és nem, nyelvhasználat és kor, nyelvhasználat és iskolázottság stb.

Kontra Miklós: A vizsgálat keretei. In: uő: (szerk.): *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003, 41–84

8. Beszélőközösségek, társadalmi hálózat. Interakciós szociolingvisztika.

Wardhaugh, R.: Szociolingvisztika (Osiris – Századvég, Budapest, 1. kiadás: 1995), 5. fejezet: Beszélőközösségek, 102–114

9. Nyelvpolitika és nyelvtervezés. Nyelvi jogok.

Sándor Klára: Nyelvtervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés. In: *A magyar nyelv kézikönyve*. Szerk. Kiefer Ferenc. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003, 381–409 / In: *Magyar nyelv*. Szerk. Kiefer Ferenc. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006, 958–995

A nyelvi jogok egyetemes nyilatkozata. In: A. Jászó Anna – Bódi Zoltán (szerk.): *Szociolingvisztikai szöveggyűjtemény*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2002, 280–291

10. Presztízs, norma, túlhelyesbítés.

Tolcsvai Nagy Gábor: A nyelvi norma. In: *A magyar nyelv kézikönyve*. Szerk. Kiefer Ferenc. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003, 410–421

Pléh Csaba: Stigmatizáció és nyelvi tudat. In: Kontra Miklós (szerk.): *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003, 256–277

A további ajánlott olvasmányokat lásd a <http://www.geocities.com/ladanyimaria> weboldalon, a Szociolingvisztika 1., a Szociolingvisztika 2. és az Alkalmazott szociolingvisztika c. tárgyak tematikájában!